

Islam og menneskets rettigheder

Af Abdul Wahid Pedersen, imam

Når spørgsmålet om Islam og menneskerettigheder tages op i Danmark er det som regel med en række forudfattede meninger. De fleste, som ikke selv er muslimer, er ganske overbevist om, at det står meget skidt til med menneskerettighederne i Islam, mens de fleste muslimer på samme måde er sikre på, at der er intet sted, hvor samme rettigheder har det bedre, end netop i Islam.

Fordomme

I begge opfattelser er det nok både sandhed og usandhed. Det er i hvert fald et ubestrideligt faktum, at i mange lande rundt i verden bliver de rettigheder, som vi almindeligvis forbinder med udtrykket på forskellig vis krænket dagligt. I nogle af disse lande udgør muslimerne flertallet af befolkningen, og følgelig konkluderes det så meget enkelt af nogle mennesker, at muslimerne overtræder menneskerettighederne. Men lad os nu lige klappe hesten og starte forfra og tage tingene et skridt ad gangen. For det første må vi vel definere, hvad vi overhovedet taler om, når vi bruger begrebet "menneskerettigheder". I denne artikel vil udgangspunktet være de af FN vedtagne menneskerettigheder, som af en forsamling af nationer på et givet historisk tidspunkt er blevet vedtaget som værende en international standard for dette begreb. Men lad os så også med det samme fastslå, at de dermed ikke nødvendigvis er dækkende for, hvad man overhovedet kan mene, at dette begreb burde omfatte. Folkeslag rundt i verden har vidt forskellige forudsætninger for at definere, hvad de helt specifikt mener, må være ethvert menneskes ret, og hvordan disse rettigheder skal opnås. Derfor kan det være meget vanskeligt at føre en entydig diskussion om, hvad der er ret, og hvad der er uret, men lad os alligevel gøre forsøget - og altså her med referenceramme som ovenfor angivet.

Guddommelige menneskerettigheder

"Oh, I som tror, vær standhaftige for Allahs sag, for I retfærdighedsvidner. Og lad ikke fjendskab til et folk forlede jer til synd, så I ikke handler retfærdigt. Vær retfærdige! Det er nærmere ved guds frygt..."(5:8) Dette koranvers fortæller tydeligt, at alle mennesker som udgangspunkt har lige rettigheder i Islam, og at muslimer først og fremmest i enhver tvistighed mellem mennesker har en forpligtelse til at være retfærdige.

"Den der dræber et menneske, hvis det ikke er for at gengælde et andet mord eller for oprør i landet, så skal det (for ham) være som om, han har dræbt hele menneske-heden." (5:33) Dette vers lader forstå, at dersom man uretmæssigt tager liv, har man begået en forbrydelse, der rækker meget længere end til blot det ene liv, som man rent fysisk har forulempet. Faktisk strækker en sådan handling hele vejen gennem menneskeheden, først og fremmest naturligvis i det lokalsamfund, som man selv er en del af.

Koranen er alle muslimers første kilde til visdom og vejledning, både hvad angår det helt personlige såvel som det samfundsmæssige. Netop dette forhold gør, at menneskers rettigheder i Islam er fundamentalt forskellige fra menneskers rettigheder som defineret af FN, idet disse rettigheder i Islam er fastsat af Allah selv, og at det derfor ikke er menneskers lod eller ret at ændre på disse. Var de fastsat af mennesker, ville mennesker kunne ændre på dem efter forgodtbefindende. I en kendt

udtalelse af profeten Muhammad, som blandt muslimer betragtes som værende "Guds Talerør", og derfor et levende udtryk for Allahs egne ord, sagde han, må fred være med ham: "En der dræber et menneske, han har en pagt med, vil end ikke lugte Paradisets duft." Der er her tale om de folk, der som ikke-muslimer bor under en muslimsk statsmagt, og derfor har krav på samme beskyttelse som alle øvrige borgere i samfundet.

Kvindens rettigheder

I forbindelse med åbenbaringen af Koranen, som foregik over en periode på 23 år, blev der fastsat en lang række regler og mekanismer, som var (er) af samfundsregulerende karakter. Blandt andet fik kvinder juridiske, sociale, økonomiske, religiøse og personlige rettigheder, som i henhold til Islam har været aldeles ukrænkelige lige siden. Disse rettigheder baserer sig direkte på Koranisk åbenbaring, og er derfor efter muslimsk opfattelse dikterede direkte af Gud selv. Og netop derfor er de også evigt gyldige og uforanderlige.

Det har f.eks. altid blandt muslimer været kendt, at kvinder på lige fod med mænd, bliver belønnet af Allah for deres gerninger i denne verden, og at kvinder ligesom mænd kan få adgang til Paradis i det hinsides. Kvinder og mænd har lige rettigheder i Islam, men dog ikke ens rettigheder. Ganske som vi er skabt forskellige, er vi også blevet givet forskellige rettigheder og pligter, uden at der dog er tale om en kvalitativ forskel.

Privatlivets fred er ukrænkeligt i Islam. Der siges f.eks. i Koranen: "Gå ikke ind i et hus, uden du er sikker på beboernes samtykke." Dette bliver ikke overholdt af magthaverne i mange af de lande, hvor muslimerne er i flertal, og der er givetvis også mange andre steder rundt i verden, hvor netop denne ret til at kunne lukke sin dør og være i fred for andre er noget, man blot kan drømme om. Og dog er det vel en af de væsentligste rettigheder, som et menneske kan have. Hvis vi ikke længere har et sted, hvor vi kan lukke døren og være os selv, har vi mistet den sidste bastion.

Regentens pligter

De fire første kaliffer efter profeten Muhammads død var gode eksempler for, hvordan almindelige mennesker, som ikke af Gud er blevet ophøjet til profetstade, kan udvirke de islamiske menneskerettigheder i praksis. Eksempelvis finder vi hos den første kalif, Abu Bakr en udtalelse, som han sagde da han blev indsat i sit embede. Han sagde: "Samarbejd med mig, når jeg har ret, men korriger mig, når jeg begår fejl. Adlyd mig, så længe, jeg følger Allah og Hans profets ordre, men vend jer fra mig, når jeg afviger." Han var med denne udtalelse i gang med at besætte det vigtigste politiske embede på den tid, men lod altså forstå, at selv om han var landets øverste myndighed måtte han gerne korrigeres.

Omar ibn al Khattab var den anden kalif, og han er ligeledes kendt for sin store sans for lige ret for loven. Det fortælles således, at han en gang var part i en retssag, hvor dommeren kaldte ham ved hans officielle titel. Han blev meget vred og beskyldte dommeren for at skabe partiskhed i forhold til afgørelsen, ved at bruge hans titel. Det fortælles også at han en gang i moskéen fra talerstolen, som nærmest er at sammenligne med talerstolen på Christiansborg, sagde noget, som blev irttesat af en kvinde blandt tilhørerne. Efter at have adspurgt forsamlingen og fået bekræftet, at han havde taget fejl, og at kvinden havde ret, proklamerede han dette højt, så det stod klart for alle, at selv landets hersker kunne irttesættes af andre - og altså også af en kvinde.

Der kan hentes utallige eksempler i den islamiske historie, såvel fra profeten som fra hans nærmeste følge, og det er helt klart, at hvis samfundene af muslimer af i dag kunne leve op til disse høje

idealer, ville der næppe være mange andre, som kunne måle sig med dette. Desværre er virkeligheden, som i så mange andre situationer, langt fra idealet også her. Men når der finder overgreb sted på mennesker i samfund, hvor muslimerne udgør flertallet, er det altså ikke baseret på islam, men på menneskers egen evne til at tiltage sig rettigheder gennem tilsidesættelse af andres rettigheder. Dette har aldrig været en del af den islamiske tradition, og vil aldrig blive det. I Danmark udløser dette så ofte en holdning om, "hvorforsiger de så ikke fra - hvorfor protesterer de ikke overfor deres regenter?". Det er i Danmark billigt at rejse en protest, mens det i mange andre lande rundt i verden, kan være det sidste man gør som frit menneske. Derfor er protesterne ofte langt færre i antal, end de burde være. Det er en lang og bekostelig proces at komme den slags uvæsen til livs, og selv om der bliver arbejdet på det mange steder, er det noget, som kræver både stor tålmodighed og mange ofre. Og som i den franske revolution i slutningen af det 18. århundrede vil det også i disse situationer være de fattigste og vanskeligst stillede, som skal føre an, for det er først og fremmest deres rettigheder, som bliver trådt under fode.

I islam er der ingen tvivl om, at menneskers rettigheder indtager en meget central position. Men blandt muslimer bliver de lige så ofte overtrådt, som de gør blandt mennesker rundt i verden.